

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 356/2011-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. novembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti Mgr. R. S., B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. D., B., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 74/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. R. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 74/2008 **p o r u š e n é b o l o .**
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 74/2008 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prieťahov.

3. Mgr. R. S. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý uhradiť Mgr. R. S. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. A. D., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. II. ÚS 356/2011 z 10. augusta 2011 na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. R. S. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej tvrdila, že postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 74/2008 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

V podstatnej časti sťažnosti sťažovateľka uviedla:

«Dňa 9.4.2008 sťažovateľka podala návrh označený ako „Žaloba za porušenie zásady rovnakého zaobchádzania“ doplnený podaním zo dňa 11.12.2008, v ktorom sa sťažovateľka domáhala svojich práv v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1,2,3 zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Antidiskriminačný zákon) titulom porušenia zásady rovnakého zaobchádzania so zamestnancami, rozviazania pracovného pomeru a diskriminácie zamestnanca z dôvodu veku. ...

Dňa 3.12.2010 podala sťažovateľka sťažnosť u predsedníčky súdu na postup Okresného súdu Bratislava I za porušovanie práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Dňa 08.1.2011 bol sťažovateľke doručený list predsedníčky okresného súdu č. Spr 2329/2010 zo dňa 16.12.2010, ktorým predsedníčka okresného súdu po preverení spisu konštatovala, že sťažnosť je dôvodná, pretože konanie je v hodnotenom období poznačené prieťahmi. Súčasne sa v liste predsedníčka okresného súdu ospravedlnila za zistené prieťahy v konaní Okresného súdu Bratislava I.

Základom pre podanie tejto ústavnej sťažnosti je skutočnosť, že Okresný súd Bratislava I spôsobil zbytočné prieťahy v súdnom konaní a skutočnosť, že predmetné konanie je v hodnotenom období poznačené prieťahmi, bola v konaní písomne uznaná...

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, máme za to, že vyše 2 ročnú nečinnosť Okresného súdu Bratislava I nemožno v žiadnom prípade pripísať na vrub zložitosti prerokovávanej veci.

Pokiaľ ide o kritérium správania sa sťažovateľky v predmetnom konaní, máme za to, že neexistuje žiadna významná okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu, teda že doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľky...

Z dôvodu neúmerne zdĺhavého postupu Okresného súdu Bratislava I trpí sťažovateľka pocitmi márnosti a nespravodlivosti sprevádzajúcimi porušovanie jej základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov uvedomujúc si, že toto porušovanie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov nie je možné dostatočne vykompenzovať len konštatovaním porušenia jej základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov. Navyše absentuje úkon súdu smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádza. ...

Vzhľadom na okolnosti danej veci sťažovateľka dospela k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a práva na rozhodnutie v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd by preto mal uznať za odôvodnené priznať sťažovateľke aj finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, možno považovať za primerané, a to vo výške 15 000,- EUR (pätnásťtisíc eur) pre sťažovateľku...

Postupom Okresného súdu Bratislava I v právnej veci vedenej pod sp. zn. 24C 74/2008 bolo porušené základné právo sťažovateľky, aby sa vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.»

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1/ Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp.zn. 24C 74/2008 porušil základné právo sťažovateľky Mgr. R. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2/ Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp.zn. 24C 74/2008 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3/ Sťažovateľke Mgr. R. S. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 15 000,-EUR (slovom pätnásťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4/ Sťažovateľke Mgr. R. S. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 314,18 EUR vrátane DPH (slovom tristoštrnásť eur osemnásť eurocentov) na bankový účet právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky podaním sp. zn. Spr. 3129/2011 doručeným ústavnému súdu 17. októbra 2011 okrem oznámenia, že netrvá na ústnom pojednávaní, uviedla:

„Dňa 09.04.2008 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľky: Mgr. R. S. ... proti odporcovi: Z. ... B. ... o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania. Dňa 29.10.2008 súd vydal uznesenie, ktorým navrhovateľku vyzval na opravu a doplnenie vád návrhu. Dňa 11.12.2008 bolo súdu doručené doplňujúce podanie navrhovateľky. Dňa 11.10.2010 súd predvolal účastníkov konania na termín pojednávania

dňa 02.12.2011. Dňa 11.10.2010 súd vyzval odporcu na vyjadrenie sa k návrhu na začatie konania. Dňa 18.08.2010 výzva na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh.

Dňa 23.09.2010 bol zaplatený súdny poplatok za návrh. Dňa 02.12.2010 súd upovedomil účastníkov konania o odročení a zrušení pojednávania zo dňa 02.12.2010 na neurčito. Dňa 02.12.2010 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré súd odročil na termín dňa 03.03.2011 z dôvodu PN zákonného sudcu. Dňa 02.12.2010 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu k návrhu na začatie konania. Dňa 13.12.2010 súd predvolal účastníkov konania na termín pojednávania dňa 03.03.2011. Dňa 03.03.2011 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým súd návrh zamietol. Dňa 21.04.2011 bolo súdu doručené odvolanie voči rozsudku č.k. 24C 74/2008-40 zo dňa 03.03.2011. Dňa 04.05.2011 súd zaslal odporcovi odvolanie navrhovateľky. Dňa 13.06.2011 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu k odvolaniu navrhovateľky. Vyjadrenie odporcu bolo navrhovateľke doručené dňa 20.07.2011. Dňa 08.09.2011 súd vydal uznesenie, ktorým navrhovateľke uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie.

Z vyjadrenia zákonnej sudkyne som zistila, že predmetná vec do oddelenia 24C napadla dňa 09.04.2008 a dňa 10.02.2009 jej bol spis predložený na konanie. V danom prípade nejde o vec s osobitnou rýchlosťou konania ani s výnimočnou rýchlosťou konania a pred uvedenou vecou v tom čase bolo v oddelení cca 370 vecí. Vzhľadom na neprimeraný počet pridelených vecí (cca 500) nebolo možné vybavovať veci plynulo, bez zbytočných prieťahov. Na túto skutočnosť bola predsedníčka súdu podľa ust. § 30 ods. 4 zákona č. 385/2000 Z. z. upozornená.

Predmetné konanie na tunajšom súde je poznačené prieťahmi, čo možno považovať v danej veci za objektívny prieťah. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia, resp. jednotlivých civilných sudcov nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prieťahmi, avšak objektívneho charakteru.

V prípade, že Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prieťahov v konaní. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prieťahu v konaní, prosím Ústavný súd

Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 11. októbra 2011, uviedla, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na súhlasné vyjadrenia predsedníčky okresného súdu a právnej zástupkyne sťažovateľky ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka v sťažnosti bez toho, aby bližšie označila úseky konania okresného súdu, v ktorých podľa nej okresný súd nekonal plynule, tvrdila, že v označenom konaní okresný súd nekonal bez zbytočných prietáhov, čím porušil jej základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota účastníka konania neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu i sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho

konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ústavný súd konštatuje, že konanie, predmetom ktorého je „porušenie zásady rovnakého zaobchádzania“, nemožno z faktického ani právneho hľadiska považovať za zložitú vec.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľkin návrh na začatie konania, ktorý doručila okresnému súdu 9. apríla 2008, nemal všetky zákonom predpísané náležitosti a konajúci súd ju na odstránenie nedostatkov podania musel vyzývať. Súdny poplatok za návrh zaplatila až skoro 2 roky po podaní žaloby (23. septembra 2010). Tieto skutočnosti, hoci nie rozhodujúcou mierou, ale predsa prispeli k predlžovaniu konania. Od účastníka konania, ktorý má záujem na rýchлом rozhodnutí sporu, sa podľa názoru ústavného súdu očakáva väčšia aktivita, akú prejavila sťažovateľka. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že okresný súd v konečnom dôsledku uznal, že sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní, ktorú podala predsedníčke okresného súdu 3. decembra 2010, je dôvodná.

3. Napokon ústavný súd posudzoval postup okresného súdu v doterajšom priebehu konania. Pri hodnotení tohto kritéria vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní, a teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (podobne II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd konštatuje, že namietané konanie je poznačené niekoľkými kratšími úsekmi, v ktorých okresný súd nekonal plynule (napríklad na odstránenie nedostatkov návrhu sťažovateľku vyzval až 5 mesiacov po doručení žaloby), avšak až dva roky trvalo

okresnému súdu, aby žalobu sťažovateľky doručil na vyjadrenie žalovanému. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až po troch rokoch od podania žaloby. Rozsudkom z 3. marca 2011 bolo vo veci meritórne rozhodnuté (súd návrh sťažovateľky zamietol), po podaní odvolania sťažovateľkou však konanie pokračuje. V čase rozhodovania o sťažnosti sa vec stále nachádzala na okresnom súde, preto ústavný súd podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že neefektívnou činnosťou okresného súdu v namietanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 15 000 € odôvodňujúc svoju žiadosť „*pocitmi neistoty, krivdy, úzkosti a poníženia, vyplývajúce zo situácie, keď súd plynule nekoná...*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku namietaného konania, dôvody, pre ktoré v ňom došlo k zbytočným prieťahom, faktickú zložitost' veci, ako aj správanie sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € primerané.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľke, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. D. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka žiadala, aby jej boli uhradené trovy konania súvisiace s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom v sume 314,18 €. Keďže požadovaná suma neprekračovala sumu vypočítanú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v sume, v akej ju požadovala.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2011